

Pakolaisnuorten tuki ry:n vapaaehtoistoiminnassa mukana olevien nuorten kuuleminen 18.11.2021

1 Kuulemisen tarkoitus ja osallistujat

Oikeusministeriön Vapaa!-Fri! –hanke järjesti 18.11.2021 yhteistyössä Pakolaisnuorten tuki ry:n kanssa keskustelutilaisuuden yhdistyksen Kölvi-toiminnassa mukana oleville nuorille. Hankkeen puitteissa haluttiin kuulla maahan muuttaneiden nuorien näkemyksiä seuraavista aiheista:

- A. Mikä motivoi/estää nuoria mukaan lähtemään mukaan koordinoituun vapaaehtoistointaan?
- B. Mikä sitouttaa nuoria pysymään mukana koordinoitussa vapaaehtoistoiminnassa?
- C. Mikä merkitys vapaaehtoistointaan osallistumisella on nuoren aktivoitumisella laajemmin yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen?

Keskustelu järjestettiin Pakolaistennuorten tuki ry:n, eli ”Kölvin” tiloissa. Paikalla keskustelutilaisuudessa oli kymmenen noin 16-29-vuotiasta vapaaehtoisena tai toiminnassa muuten mukana ollutta nuorta ja kaksi vapaaehtoistoiminnan koordinaattoria. Suurin osa nuorista oli mukana yhdistyksen isovelitoiminnassa. Toiminnan kuvattiin pitävän sisällään vertaistukitoimintaa toisille nuorille ja muun muassa retkien järjestämistä. Vapaaehtoisten isoveljien roolina on toimia työsuhteessa toimivien ohjaajien tukena. Isovelitoimintaan pääsevät mukaan Kolvissä pidemmän ajan olleet nuoret. Mukana keskustelemassa oli myös muissa vapaaehtoistehtävissä toimivia nuoria ja nuoria aikuisia. Lisäksi paikalla oli Kölvin hallituksen nuorten edustaja, joka toimi myös isoveljenä isovelitoiminnassa.

Kuulemiseen osallistuneet nuoret olivat asuneet Suomessa keskimäärin 3-7 vuoden ajan. Osa nuorista suoritti parhaillaan peruskoulua tai muita opintoja ja osa oli jo valmistunut opinnoista. Osa nuorista kävi töissä joko omassa ammatissaan tai opintojen ohella.

Keskustelua käytiin seuraavien tukikysymysten avulla:

- Miksi nuoret ovat päättäneet lähteä mukaan järjestön organisoimaan vapaaehtoistointaan, mikä on ollut alun perin se motivoiva tekijä?
- Minkälaisissa vapaaehtoistehtävissä nuoret ovat Kolvien lisäksi olleet mukana?
- Onko muissa vapaaehtoistehtävissä jatkettu vai onko vain Kölvin toimintaan kiinnitytty?
- Mikä on sitouttanut erityisesti Kölvin toimintaan?
- Mikä merkitys nuorten sitoutumiseen yhdistystoimintaan/vapaaehtoistointaan on sillä, että heti alusta asti nuoret on otettu mukaan ja heitä on kuunneltu?
- Mitä hyvää on saatu muiden järjestöjen toimintaan osallistumisesta?
- Onko isommissa järjestöissä myös koettu toimijuutta? Onko toiminta ollut riittävän osallistavaa?
- Miten vapaaehtoistointaan mukaan lähteminen on vaikuttanut nuorten tunteeseen siitä, että omilla teoilla voi vaikuttaa yhteiskunnallisiin asioihin?
- Mikä merkitys vapaaehtoistointaan osallistumisella on ollut nuorten sosiaalisten verkostojen kasvamiseen tai kielen ja kulttuurin oppimiseen?

Nuoret saivat tilaisuuden jälkeen todistuksen keskustelutilaisuuteen osallistumisesta.

2 Toimintaan mukaan tuleminen

Nuoret olivat tulleet mukaan Kolveihin muun muassa kavereiden vinkistä, vapaaehtoistoiminnan koordinaattorien ”löytämänä”, sekä koulun opintoihin sisältyvän vapaaehtoistoiminnan kurssin vuoksi. Itse Toiminnassa mukana olevat nuoret myös välittävät tietoa Kölvin toiminnasta mm. omassa koulussaan ja harrastuksissa ja pyytävät uusia nuoria mukaan toimintaan.

Suurin osa nuorista oli tullut Kølvin toimintaan nuorempana, ja he kaikki kokivat saaneensa toiminnasta valtavasti apua niin koulussa pärjäämiseen sekä muiden elämässä vastaan tulleiden haasteiden kanssa selviämiseen. Kokemus siitä, kuinka paljon toiminta oli auttanut nuoria itseään, oli selkeästi toiminut myös motivaation lähteenä auttaa itse vastavuoroisesti toimintaan mukaan tulevia uusia nuoria. Kølvisä koulutetaan nuoret isovelitoimintaan, jotta isoveljet voivat kertoa uusille nuorille toiminnasta, omalla kielellään. Isovelitoiminnassa nuoret voivat suunnitella esimerkiksi oman kulttuurin vertaistukiryhmän toimintaa, ja näin on tapahtunutkin. Vapaaehtoistoiminnan koordinaattorit toivat esiin, että koko Kølvin toiminta perustuu vapaaehtoisena toimivien Isoveljien antamaan apuun. Vapaaehtoiset auttavat nuorempia poikia erilaisissa kouluaineissa, ja Kølvi-toiminnan pyöriminen onkin riippuvaista vapaaehtoisten avusta.

3 Toimintaan sitouttavat tekijät

Vapaaehtoistoiminnan koordinaattorit toivat esiin, että esimerkiksi monet keskustelutilaisuudessa mukana olleet nuoret olivat olleet mukana toiminnassa pitkiä aikoja ja yhdistyksen työntekijät katsoivat, että nuorten sitouttamisessa toimintaan on onnistuttu hyvin. Nuorten toimintaan sitouttamisen eteen tehdäänkin aktiivisesti töitä. Nuorille mm. soitetaan perään, jos heitä ei ole näkynyt hetkeen. Keskustelussa pohdittiinkin, että koordinaattoreiden ja vapaaehtoisten suora yhteydenpito nuoriin saa heidät pysymään mukana toiminnassa pidemmän ajan.

Nuoret pitivät tärkeänä, että Kølvin toimintaan osallistuminen on joustavaa ja sitä voi tehdä omien aktiviteettien ohella. Nuoret ovat vapaita lähtemään toiminnasta ja palaamaan takaisin sitten, kun osallistuminen tuntuu taas omaan elämään sopivalta. Nuoret pohtivatkin, että näin ei ole välttämättä muissa järjestöissä. Osa nuorista toi esiin, että Tampereella on kyllä myös muitakin hyviä toiminnan paikkoja. Kølvin eduksi nähtiin kuitenkin se, että Kølvisä nuoret voivat toimia auttajan roolissa niillä voimavaroilla, joita nuorilla on jo valmiiksi käytössään. Yksi nuorista mm. totesi, että hänellä ei olisi taitoja toimia vanhainkodissa auttamassa, mutta nuorten kanssa toimiminen onnistuu häneltä luonnostaan.

Kaikki nuoret tunnustivat, että muiden auttamisesta on tullut heille hyvä olo. Auttamishaluun on vaikuttanut myös se, kun on itse ensin saanut apua toiselta. Tämän hyvän haluaa laittaa kiertämään. Useampi nuori toikin esiin, että he olivat saaneet itse ensin vapaaehtoisilta apua omiin asioihinsa, kuten elämäntilanteen hallitsemiseen ja kotitehtävien tekemiseen. Vasta tämän kokemuksen jälkeen he olivat jatkaneet toiminnassa vapaaehtoisena roolissa. Nuoret kertoivat, että Kølvisä on aina ymmärretty nuoren tilanne, sillä vapaaehtoiset ovat itse olleet aikaisemmin samassa tilanteessa.

Nuoret myös kertoivat, että heidän vapaaehtoisilta saamansa opetus ja tuki oli opettanut nuorille itselleen opettamisen taidon. Tämä omakohtainen kokemus nähtiin merkittävänä tekijänä sille, että itse oli myöhemmin halunnut jatkaa toiminnassa vapaaehtoisena roolissa. Nuoret toivat myös esiin, että vapaaehtoistoiminnan koordinaattorit ovat saaneet heidät tuntemaan oman panoksensa arvokkaaksi. Koordinaattorit kiittävät heitä ja näyttävät nuoria kohtaan tuntemansa arvostuksen monin eri tavoin. Nuoret kertoivat myös löytäneensä toiminnasta paljon uusia ystäviä. Nuoret pitivätkin tärkeänä kuulua johonkin porukkaan. Moni toikin esiin, että Kølvi tuntuu heille melkein kodilta.

4 Vapaaehtoistoimintaa vai auttamista?

Nuoret pohtivat keskustelussa myös sitä, mistä vapaaehtoistoiminnassa on kyse. Keskustelussa todettiin, että sana vapaaehtoistoiminta ei ollut suurelle osalle entuudestaan tuttu ennen heidän saapumistaan Suomeen. Lähes kaikki nuoret kokivat, että vapaaehtoistoiminta on jotain, joka linkittyy nimenomaan Suomessa tapahtuvaan auttamiseen erotuksena omassa kotimaassa tapahtuvasta auttamisesta. Nuorten mielestä vapaaehtoistoiminta onkin jotain muuta kuin ihmisten omaehtoista toistensa, tai esimerkiksi perheen jäsenten auttamista. Vapaaehtoistoiminta instituutiona nähtiin jollain tavalla virallisena, ja sille nimen tai ”tittelin” antamisen nähtiin vahvistavan sen asemaa.

”Kun annetaan vastuuta, ja sille on joku nimi, niin voidaan laittaa vähän edellytyksiä. Ei vaan joku tule ja lähde. Kun se on virallista, niin sitä voidaan myös tukea.”

”Minusta vapaaehtoistyö on eri asia kuin auttaminen. Auttaminen kohdistuu ihmisiin, joita tunnen, vapaaehtoistyö sellaisiin ihmisiin joita en tunne.”

Nuoret tunnustivat, että vapaaehtoistoiminta lisää ihmisten hyvinvointia ja sitä tarvitaan, koska Suomi on suhteellisen epäsosiaalinen maa. Nuoret kokivat, että heidän ei ollut kotimaassaan koskaan tarvinnut miettiä mitä vapaaehtoistoiminta on, sillä yleensä ympärillä on iso perhe ja apu tulee suoraan sen piiristä. Suomessa on sen sijaan paljon yksinäisyyttä, kuten vanhoja ihmisiä ja uuteen kaupunkiin muuttaneita yksinäisiä opiskelijoita ja tällaista ulkopuolisten tarjoamaa apua tarvitaan.

”Oikeita ihmisiä löytää vapaaehtoistyöstä ja sitä kautta tulee myös hyvinvointia.”

”Vapaaehtoistyö on solidaarisuutta.”

Vapaaehtoistoiminnan ”virallisen” luonteen vuoksi nuoret katsoivat, että toiminnassa mukana oleminen kannattaakin merkitä omaan ansioluetteloon ja tuoda sitä esiin työhaastatteluissa. Vapaaehtoistoimintaan osallistumisen nähtiin kertovan myös paljon hyvää ihmisestä.

”En ole nähnyt ketään criminal gangstaa tekemässä vapaaehtoistyötä. Se erottaa muista ja pitää laittaa se profiiliin. Vain hyvät ihmiset tekee vapaaehtoistyötä”

Keskustelussa todettiin, että nuoria kannattaisikin kannustaa enemmän mukaan vapaaehtoistoimintaan.

5 Osallistuminen muuhun kuin Kølvi- toimintaan

Kölvin toiminnan yhtenä osana on nuorten kannustaminen osallistumaan erilaiseen kansalaistoimintaan ja jopa oman yhdistystoiminnan perustamiseen. Osa nuorista olikin ollut Kölvin toiminnan lisäksi mukana myös muissa järjestöissä. Keskustelusta kävi ilmi, että Kölvin toiminnasta saatu kokemus oli antanut nuorille itseluottamusta ja myös ymmärrystä siitä, minkälaisia keinoja suomalaisessa yhteiskunnassa on tarjolla ihmisten auttamiseksi. Nuoret pitivät erittäin tärkeänä, että he pystyvät auttamaan muita ja voivat omalla toiminnallaan olla mukana luomassa yhteiskuntaan parempaa ilmapiiriä.

Yksi nuorista kertoi osallistuvansa Kölvin toiminnan lisäksi Suomen Punaisen Ristin ystävätoimintaan, ja toinen oli puolestaan auttanut ikääntyneitä ihmisiä ja ollut kahvinkeittoapuna kirkon toiminnan kautta. Kahdella nuorella oli kokemusta omaehtoisesta vapaaehtoisena toimimisesta vastaanottokeskuksessa. Toinen heistä oli tarjonnut vastaanottokeskuksessa ilmaista hiustenleikkausta ja toinen oli puolestaan auttanut muita asukkaita erilaisissa käännoestehtävissä. Kaikki mainitut konkreettiset tekemisen paikat olivat löytyneet nuorten omista kyvykkyyksistä. Yksi nuorista kertoi myös etsivänsä parhaillaan keinoja auttaa Suomeen saapuvia turvapaikanhakijoita, ja tähän hän oli hakenut ideoita ja tietoa Kölvin vapaaehtoistoiminnan koordinaattorilta. Yksi nuorista myös kertoi, että sen jälkeen, kun hän oli osallistunut Kölvin toimintaan vapaaehtoisena, oli hän rohkaistunut tarjoamaan apuaan myös omassa painiharrastuksessa nuorempien lasten opettamiseksi.

”Kölvissä tuli se idea, että voin auttaa näitä lapsia antamalla omaa aikaani ja osaamistani heille. Näin että muutkin ihmiset auttaa siellä.”

Nuorilla oli myös herännyt erilaisia ajatuksia siitä, mitä he voisivat tehdä tulevaisuudessa vapaaehtoistoiminnan piirissä. Yksi nuori mietti, että hän voisi perustaa ”matikkalaskukerhon” ja toinen taas mietti, että häntä kiinnostaisi perustaa Kölvin toiminta omaan kotimaahan. Yksi nuorista myös totesi, että kun Kölvissä kuulee muiden kiinnostavia suunnitelmia, niin sitä innostuu itsekkin lähtemään mukaan erilaiseen toimintaan. Vapaaehtoistoimintaan osallistumisesta oli tullut niin tärkeä osa nuorten elämään, että sille etsittiin nykyään aktiivisesti aikaa omaa kalenterista.

”Haluan auttaa jollakin tavalla. Löydän pakostakin aikaa sille.”

Kaikilla nuorilla ei ollut kokemusta muuhun kuin Kölvin kansalaistoimintaan osallistumisesta. Yksi nuorista kuitenkin mainitsi, että hän on ymmärtänyt Kölvin toiminnan kautta kuinka merkityksellistä työtä vapaaehtoiset tekevät, ja tämä on innostanut häntä miettimään mahdollisuutta toimia vapaaehtoisena myös muualla.

Nuoret pohtivat keskustelussa myös sitä, kuinka helppo suomalaisten yhdistysten toimintaan on lähteä mukaan. Yhdistysten olemassa oloa pidettiin ensinnäkin hyvänä asiana, sillä niiden kautta paikkakunnalle uutena tulleen henkilönkin on mahdollista löytää auttamisen paikkoja. Nuoret toivat esiin, että Suomessa voikin olla vaikea löytää luonnollisia auttamisen paikkoja ilman järjestöjen tukea. Haasteita tuo jo sen tunnistaminen, milloin ihmiset Suomessa ylipäänsä kaipaavat apua ja milloin on sallittua auttaa. Yksi nuorista jakoi kokemuksensa siitä, kun hän oli tarjonnut apua ikääntyneelle tietä ylittävälle henkilölle, ja tämä oli kieltäytynyt tarjotusta ostoskassien kantoavusta. Toinen puolestaan kertoi kokemuksen siitä, että myöskään rakennusalalla työkaveria ei saa auttaa kantamaan tavaroita. Nuorista vaikutti siltä, että heidän omissa kotimaissaan avun vastaanottaminen on luonnollisempaa kuin Suomessa, jossa ihmiset haluavat pärjätä omillaan ja näyttää, että heillä on ”sisua”.

Vaikka järjestöjen rooli nähtiinkin tärkeänä vapaaehtoistoiminnan paikkojen tarjoamisessa, näkivät nuoret parantamisen varaa järjestöjen toimintatavoissa. Nuoret totesivat, että vapaaehtoistoimintaa tarjoavien yhdistysten on tärkeää osata ottaa maahan muuttanut nuori vastaan eri tavalla kuin nykyisin. Nuoret pitäisi kohdata ja ottaa vastaan hyvin, niin että nuoresta tuntuu, että hän on tervetullut järjestöön ja sen sisällä toimivaan yhteisöön. Nuorilla oli huonoja kokemuksia siitä, että heihin on suhtauduttu ennakkoluuloisesti ja jopa peläten. Nuoria hämmensikin se, että jos nuori haluaa toimia vapaaehtoisena ja auttaa muita, niin silti jotkut ihmiset pelkäävät heitä.

Nuoret kertoivat, että Kölvi-toiminnassa on onnistuttu ottamaan nuoret hyvin vastaan. Nuoret totesivatkin pilke silmäkulmassa, että tästä syystä nuoret ”jumittavat” toiminnassa. Nuoret katsoivat, että jos myös muissa järjestöissä osattaisiin ottaa nuoret vastaan hyvin, niin nuoret ”jumittaisivat” sielläkin.